

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 20.06.2022

§ 260

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

2664/03.00.00.00/2022

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Työllisyyspalvelujohtaja Taisto Tuominen, p. 044 482 6976

Elinvoimajohtaja Markus Lankinen, p. 040 701 7328

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Samalla kaupunginhallitus tarkasti pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Timonen Pekka

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää antaa liitteessä esitetyn lausunnon luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi.

Samalla kaupunginhallitus tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Perusteluosa

Tiivistelmä hallituksen esityksestä

Esityksen mukaan vastuu työnhakijoille sekä yrityksille ja muille työnantajille tarjottavista työvoimapalveluista siirrettäisiin pääosin kunnille. Työvoimapalveluiden järjestäminen ja muut työvoimapalveluihin

liittyvät lakisääteiset tehtävät muodostaisivat kunnille uuden valtiosuustehtävän. Työttömyysetuuksien rahoitusvastuita uudistettaisiin siten, että kunnan rahoitusvastuu laajenisi työmarkkinatuen lisäksi koskemaan peruspäivärahaa ja ansiopäivärahaa.

Lisäksi rahoitusvastuu alkaisi nykyistä työmarkkinatuen rahoitusvastuuta aikaisemmin ja kasvaisi portaittain työttömyyden pitkittyessä. Kunnan rahoitusvastuu ei myöskään katkeaisi työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen ajalta kuten nykyisin. Työvoimapalveluiden järjestämismvastuun siirtyessä kunnille, esityksen mukaan kunnilla olisi nykyistä paremmat mahdollisuudet vaikuttaa työttömyysetuuksista syntyvään rahoitusvastuuseen järjestämällä työttömille palveluja, jotka johtavat tehokkaasti työllistymiseen avoimille työmarkkinoille.

Työvoimapalveluiden järjestämismvastuun siirtoa koskevan uudistuksen tavoitteena on kasvattaa työllisyyttä edistämällä kysynnän ja tarjonnan kohtaantoa valtion ja kuntien välisellä yhteistyöllä sekä vahvistaa alueiden elinvoimaa ja kilpailukykyä asiakaslähtöisillä palveluilla hyödyntämällä kuntaekosysteemin mahdollisuuksia. Yksi uudistuksen keskeisistä elementeistä on ns. kannustava rahoitusmalli. Tavoitteena on laajentaa kuntien vastuuta työttömyysetuuksien rahoituksesta siten, että rahoitusvastuu kannustaa kuntaa huolehtimaan alueen työllisyydestä sekä järjestämään työttömille työnhakijoille mahdollisimman tehokkaasti palveluja, jotka johtavat työllistymiseen. Uudistuksella tavoitellaan yhteensä 7 000–10 000 henkilön työllisyysvaikutusta.

TE2024 – Lahden toimintaympäristökuvaus

Nykytilassa Lahden seudun toimintaympäristö on työllisyysenhoidossa haastava ja valtakunnallisesti jopa ainutkertainen. Työttömyysaste laski

Lahdessa 2022 huhtikuussa edellisvuodesta -3,7 %-yksikköä, mutta työttömyystilanne on suurista kaupungeista yhä vaikeimpia. Lahden työttömyysaste oli vuoden 2022 huhtikuun lopussa oli 12 suurimman kaupungin korkein, 13,5 % (koko maa 9,1 %). Nuorisotyöttömyysaste oli 2. korkein, 15,1 % (koko maa: 10,4 %) ja ulkomaalaisten työttömyysaste 3. korkein, 27,7 % (koko maa 19,3 %). Lahdessa pitkäaikaistyöttömien määrä nousi peräti 66,9 % kolmessa vuodessa ja on kääntynyt hitaasti laskuun (huhtikuu 2019 – huhtikuu 2022). (Lähde: TEM Työnvälitystilasto)

Merkittävin Lahden elinvoimaan ja työttömyyden aiheuttamiin kustannuksiin vaikuttava tekijä on ollut rakenteellinen työttömyys. Rakennetyöttömyyttä ilmenee paljon jo alle 30-vuotiailla. Alueella on rakennetyöttömyyteen vaikuttavia syrjäytymisen riskitekijöitä enemmän kuin muualla maassa keskimäärin, mikä ilmenee aiemmissa rahoituksen kohdentamispäätöksissä. Helmikuussa 2022 julkaistun Eduskunnan tarkastusvaliokunnan selvityksen mukaan syrjäytymisen ehkäisyyn on Lahdessa kohdennettu esimerkiksi vuonna 2020 alle 30-vuotiaille vertailukunnista eniten euroja sekä alle 18-vuotiaiden että yli 18-vuotiaiden ikäryhmissä. Vuosina 2019 – 2020 kohdennus korjaaviin palveluihin lisääntyi. Lahti on ollut kuitenkin ainoa vertailukunnista vuosina 2016 – 2019, jossa syrjäytyminen lisääntyi alle 25-vuotiailla. (Lähde: Nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palvelurakenne, rahavirrat sekä seurannan haasteet. (Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2022).

Toinen merkittävä elinvoimaan ja työttömyyden aiheuttamiin kustannuksiin vaikuttava tekijä on työpaikkojen ja työnhakijoiden kohtaanto-ongelma. Samanaikaisesti kun Lahti on työttömyydessä suurten kaupunkien hännillä, avoimia työpaikkoja on paljon.

Haasteista huolimatta Lahden (seudun) merkitys Suomen työmarkkinoilla vahvistuu jo lähitulevaisuudessa. Perusteita:

1. Koronavuosi on heikentänyt Lahden työllisyystilannetta koko maata vähemmän. Koronavuonna koko maan työttömien määrä kasvoi 36,6 % kun vastaavasti Lahden työttömien määrä kasvoi 31,3 %. Koko maan työvoiman määrä kasvoi 0,2 %, mutta Lahden työvoiman määrä kasvoi tuplasti koko maan lukua enemmän eli 0,4 %.

2. Työpaikkaomavaraisuus pysynyt vahvana. Vuonna 2020 Lahdessa työpaikkaomavaraisuus on 106,4 % eli Lahdessa on enemmän työpaikkoja kuin työllistä työvoimaa. Koronavuodesta huolimatta työpaikkaomavaraisuus oli noin vuoden 2012 tasossa (106,8 %). Lisäksi Lahdessa työvoiman määrän on ennustettu laskevan merkittävästi muuta Päijät-Hämettä hitaammin. Mikko Kesä Oy:n Lahden kaupungille 2022 tekemän selvityksen mukaan Lahden työvoima 2020 oli 55 499 ja 2035 ennuste on 54 027 eli laskua olisi – 2,7 %. Päijät-Hämeessä vastaavat luvut ovat 2020: 91 993 ja 2035: 83 579 eli laskua olisi peräti -9,1 %.

3. Avoimien työpaikkojen määrä kasvussa. Kolmessa vuodessa Lahden avoimien työpaikkojen määrä on lisääntynyt merkittävästi. 2022 huhtikuussa oli peräti 35,9 % enemmän avoimia työpaikkoja kuin kolme vuotta sitten (4/2022: 2 491, 4/2019: 1 833).

4. Pendelöinti Lahteen kasvussa. Lahdesta pendelöidään yhä Helsinkiin enemmän (2015 henkilöä) kuin Helsingistä Lahteen (658 henkilöä), mutta pendelöinti on lisääntynyt enemmän Helsingistä Lahteen päin (2020). Vuodesta 2010 vuoteen 2020 Helsingistä pendelöinti Lahteen on lisääntynyt 37,9 %, kun samalla ajanjaksolla Lahdesta Helsinkiin pendelöivien määrä on lisääntynyt vain 11,0 %.

5. Yritysten investoinnit Lahteen vahvistumassa. Yhtenä esimerkkinä Lahden seudun vahvistuvista työmarkkinoista on Fazer Oy:n suunnitteleman makeistehtaan rakentaminen ja toiminnan siirtäminen Lahteen 2025–2027. Uusi Lahden tehdas korvaisi nykyisin Vantaalla ja Lappeenrannassa sijaitsevat tehtaot. Yleinen arvio tehtaan työllisyysvaikutuksista on, että 900 suoraan työpaikkaa johtaa lisäksi 2 700 alihankkijapaikkaan, josta merkittävä osa on maakunnassa. Yksi tehdas kasvattaa vuoteen 2027-2029 mennessä työssäkäyvää työvoimaa noin 3 600 henkilön verran (Lähde: Elinvoima- ja työllisyyspalvelut, Lahden kaupunki). Arvio 900 suoraan työllistyvistä nostaisi Lahdessa työssäkäyvien määrää lähes 2 % (1,85 %). Alihankkijapaikat mukaan lukien, Lahden työpaikkojen määrä kasvaa peräti yli 7 % (7,4 %). Suhteessa yhtä iso lisäys esimerkiksi Helsingin työpaikkoihin tarkoittaisi yli 29 000 työpaikkaa. Fazer Oy:n investointi Lahteen todennäköisesti lisää myös Lahden pendelöintiä pääkaupunkiseudulta. Lähteet: Tilastokeskus (TEM Työnvälitystilasto ja Väestötilastopalvelu), Mikko Kesä Oy ja Lahden kaupunki, Elinvoima- ja työllisyyspalvelut

Työ- ja elinkeinoministeriön lähettämä lausuntopyyntö on liitteenä. Lahden kaupungin lausuntoluonnos on asiakohdan liitteenä.

Lahden kaupungin lausuntoa on valmisteltu moniammatillisella tiimillä, johon on osallistuneet lisätietojen antajien lisäksi mm. kehityspäällikkö Henna Eskonsipo-Bradshaw, palveluesimies Tanja Hakkarainen, erityisasiantuntija Katja Karevaara, henkilöstöjohtaja Mira Keitaanranta, palveluesimies Jasmina Lebnaoui, talousjohtaja Tiina Mörsky, projektikoordinaattori Hanna Rask, palvelupäällikkö Maijastina Setälä ja elinkeinopäällikkö Miikka Venäläinen.

Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä 20.06.2022 § 260

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Lausunto Lausuntopalvelu.fi:ssä viimeistään 27.6. klo 9.00